

Zemljevid vasi Negastrn z bližnjo okolico.

Vir: Franciscejski kataster (katastrska občina Sv. Mohor), 1826

ODSTIRANJE SLOVENSКИH KRAJEVNIH IMEN

Negastrn in Celestrina: imeni s strici v ozadju

Številni slovanski antroponimi, tako zloženi kot okrajšani, so se nam ohranili samo v zemljepisnih imenih današnjega ali nekdanjega slovanskega poselitvenega ozemlja. Njihovo prepoznavanje je na slovenskem območju tako zaradi fonetičnih sprememb kot zaradi nepričakovanih, doslej še neznanih kombinacij, posebne vrste izziv.

Negastrn

Negastrn je ime manjšega kraja v občini Moravče (do 1994 občina Domžale), ki doslej še ni bilo predmet etimološke analize. Niti prebiranje razmeroma starih zapisov niti preiskovanje morebitnih posebnosti v pregibanju tega nenavadnega imena (v *Négastrnu*) ali v njegovi stanovniški in pridevniški izpeljanki (*Négastrnčani*, *négastrnski*) ni dalo rezultatov. Zapisi so: 1348 *ze Ober Nogostrinne*, 1363 *Negoztrm*, 1370 *Negroscrim*, 1425 *villa de Negosdrin*, 1489 *Negrastrin*, 1780 *Negastrna*, *Negaster-*

na, 1826 *Negastran* (kat. občina Sv. Mohor), 1843 *Njegostran*, 1867 *Negastern* (kat. občina in vas Sv. Mahor in Fortunat).

Na prvi pogled imamo v drugem delu imena opraviti z občnim imenom *stran* ali morda s pridevniškim korenem *strm-*, vendar primerjava s historičnimi zapisi toponimov, ki vsebujejo ta dva korena, hitro ovrže tovrstna iskanja. Šele primerjava z drugim slovanskim toponimskim gradivom nam tu pomaga do rešitve. Aleksandar Loma (1997: 9) navaja več obstoječih ali v historičnih virih izpričanih lokacij v Srbiji z imeni *Časterna*, *Častren* in *Častrno*, ki jih brez vsakega dvoma izvaja iz praslovanskega osebne imena **Ča-stryjъ*, zloženske iz osnove glagola *ča-ja-ti* 'čakati, upati' in samostalnika *stryj* 'stric'. Antroponim *Častryjъ* je vsebovan tudi v čeških toponimih *Častrov* in *Častrovice* in v polabskoslovanskem toponimu *Zastrow* (Svoboda v: Profous 1960: 147). Samostalnik **stryjъ* se pojavlja še v več drugih slovanskih, zlasti poljskih antroponimih: **Bezstryjъ*, **Dal'estryjъ*,

* Silvo Torkar, dr. znanosti s področja jezikoslovja, mag. znanosti s področja slovenskega imenoslovja, prof. ruščine in sociologije, znanstveni sodelavec, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. 1000 Ljubljana, Novi trg 4, E-naslov: silvo.torkar@zrc-sazu.si

**Domastryjъ*, **Lelistryjъ*, **Malostryjъ*, **Milostryjъ*, **Sulistryjъ*, **Želistryjъ* (Malec 1971: 116).

Na podlagi prej navedenega slovanskega imenskega gradiva je ime *Negastrn* mogoče rekonstruirati kot **Něgostryjъnъ* (*vъrhъ*). Izpeljano je s pridevniškim obrazilom *-ъn-* iz zloženega antroponima **Něgostryjъ*, ki v prvem delu vsebuje osnovo glagola **něgati*, **něgovati* 'razvajati, ljubkovati' (ESSJa 1999: 97–98), v drugem pa samostalnik **stryjъ* 'stric'. Antroponima **Něgostryjъ* v drugih slovanskih jezikih ni zaslediti, pač pa je na ruskih tleh izpričana njegova invertirana oblika **Stryjъněgъ* oz. njegova manjšalna oblika **Stryjъněžьko*. To osebno ime se je razkrilo, potem ko je bil v Sofijski katedrali v Novgorodu pred kratkim na novo razšifiran grafit iz začetka 12. stol. (Gippius in Miheev 2011: 50). Današnja oblika krajevnega imena je nastala z elipso jedrnega samostalnika in moderno vokalno redukcijo, zapisa iz 1826 in 1843 pa odražata ljudskoetimološko naslonitev na apelativ *stran*.

V virih zasledimo l. 965 staroslovenski antroponim *Negomir* v Zvirčah pri Celovcu (Kronsteiner 1975: 54), l. 1217 pa antroponim *Negovan* (*Negowan*) v Preddvoru pri Kranju (Kos 1928: 149). Pri drugih Slovanih najdemo še antroponime **Něgomirъ*, **Něgoslavъ* in **Něgovojъ* (Malec 1971: 100–101).

Med imeni romarjev iz 9. stol. se v Čedadskem evangeliarju omenja tudi *Stregemil* iz Braslavove dežele (med Dravo in Savo na današnjih hrvaških tleh). Franc Kos (1906: 249) je ime rekonstruiral kot **Stregomil*, v čemer mu je sledil tudi Šimundič (1973: 34), čeprav glede na pisne navade, razvidne iz bližnjega sobesedila, ime bolj upravičeno rekonstruiramo kot **Stryjъmilъ*. Sem spada tudi staročeski antroponim *Stremil* iz 13. stol. (Pleskalova 1998: 29).

V slovanskih osebnih imenih so zastopana skoraj vsa občna imena, ki označujejo bližnje sorodstvo: *ded*, *baba*, *tata*, *mama*, *sin*, *hči*, *brat*, *sestra*, *stric*, *teta*, *ujec*.

Celestrina

Razrešitev imena *Negastrn* je omogočila etimologizacijo še enega doslej nejasnega toponima. *Celestrina* je ime vasi v Slovenskih Goricah, nedaleč od Maribora, z imenskimi oblikami: v *Celestrini*, *celestrinski*, *Celestrinčani*, in historičnimi zapisi: od

1432 do 1500 petkrat *Selestrin* ter *Selestryn* in *Selestrynn*, 1780 *Salestrina*, 1823 *Zellestrin*, FK 1824 *Zelesstrin* (kat. občina Celestrina), 1931 *Celestrin*, 1937 *Celestrina*. Toponim rekonstruiramo kot **Želestryjъna* (*vъsъ*), izpeljan pa je podobno kot *Negastrn* s pridevniškim obrazilom *-ъn-* iz antroponima **Želestryjъ*. Pravo vzporednico mu najdemo v mikrotoponimu *Želestrn* na otoku Krku, ki ga Skok (1929: 183) napačno etimologizira kot 'zle strane'. Antroponim *Želistryj* je izpričan kot *Selistriy* l. 1136 tudi v staropoljskem osebnoimenskem fondu (Malec 1971: 131). Vzglasni C- v *Celestrini* se je očitno pojavil pod nemškim vplivom, ki je na tem območju zelo izrazit, prim. toponim *Činžat* za prvotni slovenski **Senožet* v o. Lovrenc na Pohorju (Štrekelj 1906: 48).

Literatura

ESSJa: *Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лексический фонд: 25* (Под редакцией академика О. Н. Трубачева). Москва: Наука, 1999.

GIPPIUS, Aleksej A., Savva M. Miheev: Заметки о надписях-граффити новгородского Софийского собора: Ч. III. *Древняя Русь: Вопросы медиевистики* 44/2, 2011, 37–57.

LOMA, Aleksandar: Српскохрватска географска имена на -ина, мн. –ине. *Ономастолошки прилози* 13, 1997, 1–17.

MALEC, Maria: *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Osolińskich, 1971.

PLESKALOVÁ, Jana: *Tvoření nejstarších českých osobních jmen*. Brno: Masarykova univerzita, 1998.

PROFOUS, Antonín: *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny: Díl V*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1960.

Skok, Petar: Iz slovenačke toponomastike. *Etnolog* III, 1929, 179–195.

ŠIMUNDIČ, Mate: Značenje najstarijih slovenskih osebnih imena. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 5, 1973, 14–46.

ŠTREKELJ, Karel: Razlaga nekterih krajevnih imen po slovenskem Štajerju: I. *Časopis za zgodovino in narodopisje* 3, 1906, 41–64.

Vira

FK: Franciscejski kataster, 1824; <http://www.arhiv.gov.si/>, datum citiranja.

KOS, Franc: *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku (do leta 1246): V*. Ljubljana: Leonova družba, 1928.